

ויזרע יצחק

שנה ט"ו

פרשת "וישב" הפטרה: "כה אמר ה' כג' כסלו תשפ"ג	ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	זמני השבת י"ב 16:03 כניסה יציאה 17:17 ר"ת 17:56	ת"א 16:18 ת"פ 16:06 17:16 17:49	חיפה
---	--	---	--	------

הגיגים לפרשת השבוע

"קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם" (בראשית ל"ד י)

מסביר הרמב"ן שיוסף רואה בחלום דווקא "אלומות", כיון שמשמים רצו להראות ליוסף ולרמוז לו שעל ידי אלומות ותבואה האחים ישתחוו לו. ומה שאמר "תסובינה", לרמוז שהאחים יקיפו אותו בעתיד כמלך.

"ויוסיפו עוד עזוב אותם על זולמותיו ועל דבריו" (בראשית ל"ד ז)

מה שנאמר בכתוב שהאחים שנאו את יוסף בגלל החלומות, "על חלומותיו", הדבר מובן. אך מה כוונת הכתוב שהאחים שנאו אותו גם "על דבריו", על איזה דברים מדובר?

מתרץ זאת ה"כלי יקר" על פי דברי חז"ל שאמרו ש"כל החלומות הולכים אחר הפה" (ברכות נה:). כלומר, מהדברים שהאדם מדבר קודם שישן, מהם בא לו החלום. כמו שכתוב "כי בא החלום ברוב ענין, וקול כסיל ברוב דברים" (קהלת ה' ב) שההבלים שהכסיל משמיע בקולו הם אלו שגורמים לו רוב חלומות של הבלים. לפי זה, מסביר ה"כלי יקר", האחים חשבו שכפי הנראה, קודם השינה היה יוסף מדבר או מהרהר בלבו שהוא ראוי למלוכה, על כן בא לו החלום הזה. לכן הם שנאו אותו, "על דבריו", דהיינו על הדברים שאמר בפה או חשב בלבו לפני השינה.

"לך נא ראה את שלום אוזיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר" (בראשית ל"ד יד)

שואל ה"אור החיים" הקדוש, מדוע הוסיף יעקב לצייווי של יוסף "לך נא ראה" גם את הצייווי "והשיבני דבר"? ומתרץ שיעקב רצה לעשות את יוסף "שליח מצוה" גם בחזרתו, כיון שיש מי שאומר שמה שאמרו חז"ל (פסחים ה:): "שלוחי מצוה אינם ניזוקים" זה דווקא בזמן הליכתם אבל לא בחזרתם. אמנם יש דעה אחרת בחז"ל שאומרת שההבטחה ש"שלוחי מצוה אינם ניזוקים" תופסת גם בזמן חזרתם, למרות שבזמן החזרה הם כבר אינם שלוחי מצוה, אלא שלדעה זו יעקב רוצה שתהיה ליוסף "תוספת שמירה" לכן ציוה אותו "והשיבני דבר", כדי שבצייווי זה הוא יהיה בגדר של שליח מצוה גם בחזרה.

"ועתה לכו ונהרגוהו ונשליכוהו באווד הבורות" (בראשית ל"ד כ)

לכאורה, די היה שיאמרו האחים "לכו ונהרגוהו", מדוע מדגישים הם את הצורך להרוג את יוסף דווקא כעת, "ועתה"? מסביר ה"אלשיך" הקדוש ואומר שהאחים אומרים לעצמם, כביכול, שאין ספק שאם נניח ליוסף כעת, והוא יחיה, הוא יעלה לגדולה וימשול בנו, ואז לא יבצר מאתו להשיב לנו על כל אשר גמלנו לו, והוא יהרוג אותנו על אשר התנכלנו אליו להמיתו. אם כן, מאחר שהוא בעל החלומות, והוא עתיד למשול בנו ולשלם את גמולנו בראשנו, לכן הכי טוב הוא ש"עתה", כאשר הוא בידנו, שנשכים להרוג אותו, בטרם ימיתנו הוא בבחינת "הבא להורגך השכם והורגו". וכדי שיעקב אבינו לא ירגיש בדבר ולא יחשוד בנו אנחנו נאמר לפניו דבר שיגרום לו להאמין לדברינו, ומהו הדבר שנאמר? נאמר לו "חיה רעה אכלתהו", ואנו בטוחים שבדיבור זה יאמנו דברינו, כי יעקב יאמר לעצמו שיוסף נענש כאן "מדה כנגד מדה", הוא הוציא דיבה על אחיו שהם אוכלים אבר מן החי, על כן הוא נאכל כמות שהוא חי, ויעקב ייתן אל לבו ש"מה" יצא הדבר". האחים מקפידים לומר "חיה רעה אכלתהו" ולא אמרו "חיה רעה הרגתהו" כיון שמשמעות "אכילה" היא בעודנו חי וזה מתאים ל"מדה כנגד מדה" לדיבה שאמר עליהם שהם אוכלים מן החי.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשפ"ב

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

נא לשמור על קדושת הגליון

"לך נא ראה את שלום אוזיך ואת שלום הצאן" (בראשית כ"ד יד)

"עשו כיבד אב ואם והלך למקום סכנות בשביל אביו, וממנו למד יוסף כשאמר לו יעקב לכה ואשלחך אליהם, והלא היה יודע שאחיו שונאים לו, אלא אמר יוסף עשו הלך תמיד למקום סכנה לצוד ציד להביא לאביו, ואבי שלחני לראות שלום אחי ולראות שלום הצאן ולא אלך?" (מדרש)

מקשה רבינו החיד"א ב"ראש דוד" על יוסף שלכאורה, הרי נאמר על יוסף שהוא חכם, "בר חכים הוא", ואיך הוא לא ידע את חומרת מצות "כיבוד אב ואם" עד שהיה צריך ללמוד זאת מעשו כפי שמובא במדרש שממנו נשא יוסף קל וחומר? ומתוך רבינו החיד"א שיוסף הסתפק ולא ידע מה לעשות, כיון שיש דין שאומר אסור לאדם לעמוד במקום סכנה, וגם אם האב אומר לבנו ללכת בשליחותו אל מקום סכנה, אסור לו ללכת, ולא שייך כאן מורא או כבוד. או אולי חמור עניין "כבוד אב ואם" ולא רק שהוא אינו עושה איסור אם הולך, אלא הוא גם עושה מצוה. ואחר שראה שהיה מנהגו של עשו ללכת תדיר למקום סכנה לצוד ציד לכבוד אביו, וראה שיצחק לא אמר ליה ולא מידי, למד מכאן יוסף שאם הבן רוצה להחמיר על עצמו וללכת למקום סכנה, כדי לעשות נחת רוח לאביו, הדבר מותר. וזה מה שאמר במדרש. עשו כיבד את אביו והלך למקום סכנה בשביל אביו, וממנו למד יוסף את הדין שללכת למקום סכנה ל"כבוד אב ואם" מותר, וזה ממה שראה שיצחק אביו סבר וקיבל ולא מיחה בו. ואחר כך נשא יוסף קל וחומר, שעשו תדיר ומעצמו בלי ציווי אביו, וקל וחומר יוסף שאביו משלחו בפירוש לדעת השלום להם.

"ויבאן להתנזום" (בראשית כ"ד לה)

מבאר ה"ספורנו" שיעקב מאן לשמוע דברי תנחומים כדי שלא יגרום לו להעביר את הדאגה מלבו, ומה שאמר יעקב לעצמו "כי ארד אל בני אבלי שאולה" הכוונה היא שיעקב קבל על עצמו אבילות לכל ימיו מפני שהתקלה אירעה על ידו כיון שהוא שלח את יוסף אל אחיו.

"ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנזומו" (בראשית כ"ד לו)

מבאר ה"תוספת ברכה" שבעניין תנחומים מצאנו בכתוב לשון "וישלח דוד לנחמו" (ש"ב י" כ) או "ויבאו אחיו לנחמו" (דהי"א, ז' כב) אבל הלשון "ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו" לא ברורה, כיון שלשון "ויקומו" מורה שכאלו פתאום התקבצו כולם כאחד לנחמו, וגם הלשון "ויקומו" מורה על התנפלות, התעוררות והתאזרות בגבורת הרוח, על דרך הלשון "קומה ה' ופוצו אויבך" (במדבר י' לה), וצריך להבין מה היתה הסיבה כאן להתעוררות של כולם כאיש אחד לנחם את יעקב? דבר נוסף שאינו ברור זה מה שכתוב לפני כן, "ויתאבל על בנו ימים רבים", שלפי זה נראה שהם הניחו אותו להתאבל ימים רבים ולא נחמו אותו, ואחר שעברו ה"ימים רבים" הם התעוררו פתאום כולם כאיש אחד לנחם את יעקב? אין ספק, שהכל נעשה בחשבון ובדעת מיושבת שיש להבין אותה.

ומתוך ה"תוספת ברכה" שאכן, בתחילת המאורע, בניו ובנותיו לא מצאו דברי נחמה לנחם את יעקב, כי האסון והשבר היה באמת גדול מאוד ולא ניתן להינחם. אך לאחר שעברו "ימים רבים" ומבואר בחז"ל (נזיר ה.) ששיעור "ימים רבים" הוא י"ב חודש, ועוד אמרו חז"ל ש"גזירה על המת שישתכח מן הלב לאחר י"ב חודש" (ברכות נח:), ומאחר שיעקב עדיין מתאבל והוא אינו שוכח את המת זוהי ראייה חותכת שיוסף עדיין חי ועל כן יעקב ממשיך להתאבל יען כי "אין מקבלים תנחומים על החי" (מסכת סופרים פכ"א הלכה ט'). וכיון שהם ראו שגם לאחר שעברו י"ב חודש יעקב אינו מפסיק מלהתאבל, הם קמו כולם לנחמו כהוכחה נאמנה לכך שיוסף עדיין חי.

על פי הסבר זה ניתן להבין את מה שאמרו חז"ל (ב"ב ס:), "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", שנאמר "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה" (ישעיה סו' י) שלכאורה היה צריך לומר בגמרא במקום "זוכה ורואה" שזה בזמן "הווה", "זוכה ויראה" בזמן "עתיד", וכן בפסוק המצורף צריך במקום "שישו" לומר "שישו", כי לעת עתה ירושלים עדיין בגלות, ואין עניין לשמוח כעת.

אך, לפי הביאור הקודם, ההסבר הוא, שלכאורה היינו חושבים שאבדה תקוותנו מלשוב לארץ אבותינו, ולפי מחשבה זו, עניין השיבה לארץ היה נחשב למת, וכיון שאמרו חז"ל ש"גזירה על המת שישתכח מן הלב", מפני שהוא לא ישוב עוד, אם כן, היינו כבר מתייאשים וחדלים מלזכור את ירושלים ומלהתאבל עליה. אבל אחרי שרואים שאנחנו לא חדלים מלהתאבל על ירושלים ומלקוות לבניינה, זה גופא סימן שהדבר חי הוא, ולכן "אין מקבלים תנחומים על החי", ונאמנה תקוותנו לבא. וזה שאנחנו מתאבלים על ירושלים, סימן הוא שדבר השיבה עדיין חי הוא, ואם כן נוכל לשמוח בזה גם בהווה, יען שהאבלות היא עדות לנו שתקוותנו נכונה, וגם אם היא תתאחר, בוא תבוא. וזו כוונת מה שאמרו חז"ל, "כל המתאבל על ירושלים", סימן הוא לו שהדבר חי וקיים, ולכן המתאבל יוכל לשמוח בזה גם עתה, "זוכה ורואה בשמחתה". וכן בפסוק נאמר "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה", כיון שהאבלות היא סימן לקיומה, ולכן "שישו אתה משוש" גם בהווה.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בת סימונה, יצחק בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492